

felkeltsük táncos kedvét és zenehallgatási igényét, s végül fejlesszük a zenei értékítéletét. Ez lenne az első és második általános iskolai osztály feladata, mielőtt belekezdené a zene-írás és -olvasás rendkívül fontos és munkaigényes gyakorlataiba.

Irodalom

Dimény Judit (1981): *Hang-játék*. Zeneműkiadó, Budapest.

Sáry László (2000): *Kreatív zenei gyakorlatok*. Ars Longa, Jelenkor kiadó, Pécs.

Burián Miklós

A középkor könnyűzenéje

Ha meg akarjuk ismertetni a diákokkal a történelmet, a filmek valóságnak tűnő díszleteivel szemben a múlt valós emlékeit kell úgy bemutatnunk nekik, hogy az lenyűgöző élményként hasson rájuk.

Olyan korban élünk, amelyben a gyerekek a történelmet, irodalmat legelőször az amerikai filmekből ismerik meg. Azokból a filmekből, amelyekben a történelmi hűség vagy a mű eredeti tartalmának, mondanivalójának bemutatása helyett az izgalom és az érzelmek felborzolása a cél. És mivel könnyebb filmet nézni, mint például olvasni vagy múzeumba menni, az amerikai filmek torzított történelemképe úgy ivódik be a gyerekekbe, hogy a pedagógus feladata az iskolában már nem az új ismeret közlése, hanem a filmélményekből szerzett áltudás korrigálása. Hiszen már az óvodák jóhiszemű óvónénijei is örömmel kapcsolják be a Disney-rajzfilmeket ajándékként, vagy csak mert így könnyebb – s a felsőoktatási intézmények magyar irodalmi szemináriumain ha megkérdezi az oktató, hogy hogyan végződik „A párizsi Notre Dame”, a hallgatók gondolkodás nélkül mesélik Esmeralda és Phoebus kapitány boldog egymásra találását.

A tudásnak ez a korrigálása sem olyan egyszerű már. A diákok ugyanis hozzászoktak a komplex és intenzív élményekhez a multimédia, az internetes játékok, a mozi hatására, amellyel szemben a mesélés, (fel)olvasás már erőtlennek, unalmasnak és fárasztónak tűnik – hiszen ráadásul még a fantáziára is szükség van. Éppen ezért az iskolai oktatásban most még nagyobb szükség lett a szemléltetésre – más-

különbben a gyerekek egy részénél hatástalan marad mindaz, amit az irodalom-, történelem-, ének- stb. órákon végighallgat. Ha azt akarjuk, hogy az irodalmi alkotás legyőzze a filmélményeket, az irodalom története helyett végre a konkrét műveket kéne elővenniük a pedagógusoknak, s nem sajnálva az időt és energiát, úgy elemezni az alkotásokat, hogy az élményként és ne tanulnivalóként hasson a diákokra.

A Musica Historica együttes új, „Amor ey” című albuma a középkori történelem, irodalom és zene oktatásában is nagyon jól használható összeállítást kínál nekünk. (Szerkesztette és a műveket feldolgozta Csörsz Rumen István.)

A középkor zenéjéről a legtöbb embernek az egyházi gregorián muzsika jut az eszébe. Az „Amor ey” egy kevésbé ismert milióbe: a világi énekköltészet izgalmas, változatos világába kalauzolja el a hallgatót. S talán nem mellékes az a tény sem, hogy a maga nemében egyedülálló ez a vállalkozás: mindeztidáig Magyarországon ilyen tematikájú CD nem született. Ráadásul a Musica Historica együttes munkája nem a dallamok pusztá megszóltatásában áll. A feldolgozást komoly tudományos kutatás előzte meg, a művek autentikus feldolgozása Csörsz Rumen István szaktudását dicséri.

Egyfelől a középkor egyszólamú világi zenéjéből nyújt válogatást a huszonegy dalt feldolgozó album, abból a muzsikából,

amely a királyi és főúri udvarokban, városok, falvak piacterein hangzott el vándorzenészek vagy híres költők előadásában. A művek javarészt a lovagi költészet emlékei, közös forrásuk a trubadúrlíra, amely a 11. századi Dél-Franciaországból származik. Köztudott, hogy a középkori Európában a trubadúrköltészetben valósult meg először a szerelem és a vele legtöbbször azonosnak tekintett, ideális nő eszményítése. A szerelmes lovag (a fin' amant), hogy hölgyéhez méltó legyen, önmaga folyamatos tökéletesítésén fáradozott, a szerelem örömét (joy) pedig a legtöbb trubadúr úgy élte meg, mint egy misztikus érzést, amely költészetének ihletet ad. *Jaufré Rudelt* például „a távoli szerelem költője”-ként őrizte meg az emlékezetet. A főúri trubadúr egy tavaszi patakaparton írta az albumon elhangzó énekét a kedveshez, akit mintha csak édes vágyak rajzolódnának a messzeségbe. A trubadúrok mestere, *Bernart de Ventadorn* pedig legtöbbször a tünékeny, gyönyörűséggel teli pillanatokat énekelte meg.

Az egyszólamú dalok mellett az album a korabeli tánczenével is megismertet. A 13. századi *Neidhart von Reuenthal* mindkét téli dala táncmulatsággal folytatódik, ahol stájer parasztok vigadnak. Kortársa, a gallego nyelven alkotó *Martín Codax* az ibériai szerelmi líra híres képviselője volt, az albumon szereplő egyik dalát az áprilisi királynéválasztáskor énekeltek, s a felszarvazott férjeket csúfolták vele.

A lenyűgöző zenei élmény mellett a szerkesztő egy különleges csemegével is kedveskedik a hallgatónak: a CD borítóján *Vaskó Péter* avatott tolmácsolásában az elhangzott dalok műfordítását is elolvashatjuk.

Remélhetőleg kiválóan használhatja az albumot az általános és a középiskolai oktatás, de – tekintve, hogy tulajdonképp a középkor könnyűzenéjéből nyújt válogatást a lemez – ritka csemegeként szolgálhat mindazoknak is, akik igényes kikapcsolódásra vágnak.

Nagy Júlia

A gyermekkor-történet a hazai neveléstörténeti kutatásokban

Érdekes, kissé paradox helyzet előtt állunk, amikor a gyermekkorutatókról gondolkodunk. A 20. század második felétől egyre gyakrabban fogalmazódik meg a társadalmi szféra különböző területein az „elvesztett gyermekkor”, a „gyermekkor halála” toposza, ugyanakkor az elmúlt évtizedben gyermekekkel, fiatalokkal kapcsolatos kutatások sokasága készült el mind hazánkban (Ifjúság 2000), mind pedig világszerte. A gyermekkorutatókon belül kiemelt helyet kapott a gyermekek, a fiatalok helyzetének, szerepének, a velük való bánásmódnak a vizsgálata a különböző történeti korokban.

A társadalomtudományos történetírás megjelenésével megrendült az egységes, belülről koherens historiográfiába vetett hit, megtört a makrotörténet-írás egyeduralma, és ezzel párhuzamosan felleltek a mikrotörténeti kutatások, amelyek kiváló alapot szolgáltattak a gyermekkor-történeti kutatásoknak is. A mikrotörténet megjelenésével megerősödött az a gondolat, hogy

a múltból több történet is elmondható, „legalább annyi, ahány múltbéli jelentésszűfűgést a történész, szakszerű kutatási módszerekkel, rekonstruálni tud”. (Gyáni, 2000. 43.) A gyermekkor-történeti kutatásokra ezt a megállapítást még inkább érvényesnek tartathatjuk, erről bizonyosodhatunk meg mind a hazai, mind pedig a nemzetközi gyermekkor-történeti kutatásokat vizsgálva.